Lovászy Károly

Gyenge Szovjet...

Egy csendes ellen-forradalmár
megfigyelései

„Bristol“ könyvnyomda kiadása
Budapest, VI., Király-utca 100.

Minden jog fentartva,
a fordítás joga is.

"Bristol" könyvnyomda nyomása.

Előhang,

A címlapon azt írtam alcímnek, hogy: „egy csöndes ellenforradalmár megfigyelései...“

Igen, mert a kommunizmus alatt voltak csöndes és nagyszájú ellenforradalmárok.

A csöndesek itt lógtak Pesten, a nagyszájuak ellenben Bécs szabad aszfaltján kiáltoztak kígyót-békát mindazokra, akik a szegény Magyarország fővárosában rekedtek és kénytelenek voltak belesodródni a rettenetes vörös örvénybe.

Most, hogy véget ért a kommunizmus, előszedtem a vörös rémuralom alatt irt naplójegyzeteimet s először úgy volt, hogy a vörös terrort, a pesti bolsevisták kegyetlenkedéseit irom meg, de aztán rájöttem, hogy sokkal hathatósabb agitációs könyv lesz az, ha összegyűjtöm apró, szelíd megfigyeléseimet egészen kis, jelentékteleneknek látszó dolgokról, mert ezeknek összesége nyújt világos képet arról, hogy milyen népcsalás folyt Budapesten a kommunizmus jelszava alatt. Egyúttal ezek

az apró megfigyelések is hozzájárulnak annak bizonyításához, hogy mennyire megbukott a kommunista eszme s hogy mennyire nincs szüksége a társadalomnak a Lenin és Trockij-féle világszélhámosok beteg agyában megszületett eszmék keresztülvitelére.

Ne haragudjék a tisztelt olvasó, hogy én a vörös érem humoros oldalát fordítom feléje, mert a magam részéről kénytelen vagyok megállapítani, hogy a tragikusan szomorú vörös terrort leszámítva az egész pesti bolsevizmus meglehetősen vicces dolog volt.

Budapest, 1919. szeptember 15.

A szerző.

EGY ÉS EGYNEGYED MILLIÓ BAROM.

Egy kicsit nehezen megy az írás, mert négy hónap óta nem volt toll a kezemben. Bocsánatot kérek tehát, ha kissé darabos és durva a stílusom most, hogy szeptember elsején írni kezdem ezt a könyvet.

Mindenekelőtt legyen szabad megjegyeznem azt, hogy annyi barom, mint itt Budapesten, a világ teremtése óta nem volt egyrakáson. Magam is ezek közé tartozom. Egy és negyed millió barom tűrte a magyar fővárosban, hogy pár tucat csaló az orránál fogva vezesse.

A bolsevizmus úgy jött ide hozzánk, mint mikor a gyanútlan utas orra alá kloroformos vattát tartanak a gonosztevők. Mindenki megszédült az első napon. Az erős idegzetűek pár nap alatt, a gyengébb idegzetúek pár hét múlva tértek csak magukhoz, a nagy tömeg azonban négy és fél hónapig maradt kábult állapotban, nem csoda hát, ha a kom-

munista szélhámosok oly sokáig garázdálkodhattak a zavarosban.

A szédítés művészetéhez nagyszerűen értettek Kun Béla és Szamuelly Tibor, akik az orosz bolseviki svindlerektől vették az első leckeórákat. A történelem meg fogja állapítani, hogy Lenin és Trockij, a magyar bolsevik! vezérek tanítómesterei közönséges szélhámosok és rablógyilkosok voltak. Lemészárolták a fél Oroszországot, hogy átkosan önző uralmukat tarthassák.

Ha visszaemlékezünk az orosz forradalmi napokra, megtudhatjuk, hogy Lenin és gárdája mint rablócsoport tört elő Szentpétervár egyik zugutcájából. Valami megmagyarázhatatlan véletlenen múlt, hogy politikai hatalmat kaparinthattak magukhoz. Leninéknek csak később, mikor már a hatalom a kezükben volt, jutott eszükbe, hogy kommunizmust kellene csinálni. Azért, hogy szabadon rabolhassanak s a rablófővezérek jómódban élhessenek.

Leninék kipusztitották az orosz arisztokráciát, vérfürdővel kiirtották a középosztályt s midőn az aludt vérben megdermedt orosz birodalom a kezükben volt, napóleoni tervekkel kezdtek foglalkozni. Marx nevében az európai egyesült rablógyilkos tanácskormányok megalakításán fáradoztak.

Oroszországban rengeteg volt a magyar hadifogoly.

— Hopp! — mondotta Lenin — itt a kitűnő aikalom! Gyorsan megdolgozni a magyar hadifoglyokat! Hazaküldeni őket mint agitátorokat s a kultúra alacsony fokán álló magyar parasztságot belevinni a bolsevizmusba!

Lenin parancsot adott nyomozóinak, hogy két ügyes, élelmes, jótollu embert kerítsenek elő a magyar fogolytáborokból.

A magyar fogoly tisztek között nem igen akadt Leninnek megfelelő ember. Részint mert nem voltak ügyesek, élelmesek, másrészt, mert legtöbbje nem is akart bolseviki agitációra vállalkozni.

— Vannak-e *a* fogolytáborokban újságírók? — kérdezte Lenin.

S csakhamar előkotortak négy nevet. Kun Béla, Szamuely Tibor, Várnai Dániel, a Népszava munkatársa és Gyagyovszky Emil, a szocialista költő.

Gyagyovszky és Várnai hallani sem akartak a kommunizmusról, diiába kapacitálták őket.

Nem maradt más hátra, mint hogy Kunt és Szamuellyt befogták egy agitátorképző iskolába. Lenin személyesen is oktatta őket

Az „élelmes Kun Béla nagyon megnyerte az orosz főharamia tetszését. Megveregette a vállát és igy szólt hozzá:

— Fiam, te leszel a magyar tanácskormány elnöke. Nagyon meg vagyok veled elégedve.

Kun és Szamuelly egy darabig Oroszországban boldogították a hadifoglyokat a kommunista eszmékkel, majd egy szép napon bevaggonirozták őket egy szalonkocsiba. Útitáskájukban néhány millió rubel. A vonat száguld Nyugat felé. A határon átrakják őket egy fogolyszállitó vonatra. Pesten megáll a gőzös, kiszáll a két pióca s rátapad a négyéves háborútól megrokkant Magyarország testére...

SZAMUELLY ÉS KUN BÉLA AZ ÚJSÁGÍRÓEGYESÜLETBEN.

A kommunizmust és a tanácsrendszer bukását az újságírók keserülték meg leginkább. A közhangulat ellenük fordult most is és a proletárdiktatúra alatt is.

A proletárok rémesen utálták az újságírókat a diktatúra idején. Március huszonötödikén délután négy órakor az újságíróegyesület közgyűlését Göndör Ferenc a következő szavakkal nyitotta meg:

— Gyászhírt kell bejelentenem. Kampec az újságírásnak!

S csakugyan, egymásután tiltották be az összes lapokat. A Vörös Újság vezércikkekben hántolta el a magyar újságírást s a legenyhébb kifejezése az volt, hogy az újságírók dögöljenek meg. Migray elvtárs krumplikapálásra és útkaparásra Ítélte a sajtó embereit. Júliusban a terroristák kézigránáttal és puskatussal verték ki az Otthonból a szerkesztő urakat.

Most ismét a sajtót üti a közhangulat azzal az érveléssel, hogy Szamuelly és Kun Béla az újságíróegyesület tagjai közül valók.

Pedig hát a dolog úgy áll, hogy Szamuelly és Kun Béla csak a Károlyi-uralom alatt s annak is csak a vége felé jártak éjszakánként az egyesületi helyiségbe záróra után. Ekkor már nagyon le voltak törve. Az orosz milliók elfogytak a Visegrádi-utcai kommunistatanyán. Alig volt annyi pénzük, hogy a feketéjüket és a spriccerjüket kifizessék.

Az újságírók megtűrték a két alkalmatlan, éjszakai vendéget. Csak úgy, félvállról diskuráltak velük. Senki sem vette őket komolyan. Nagyon jót mulattak az újságírók például azon, mikor egy éjjel Szamuelly Tibor a tőle megszokott beesett ábrázattal, gúnyos mosollyal odalépett Pogány Józsefhez, a pesti kaszárnyák kormánybiztosához (akit már akkor minden éjjel lestek a katonatisztek a kapuban, hogy agyonverjék) s viccesen rászólt:

— Maga is lógni fog kedvesem Kunfival együtt, ha mi kerülünk uralomra.

Óriási hahota fogadta a kijelentést.

— Az urak azt hiszik, hogy én viccelek, pedig a legvéresebben komoly az ügy — magyarázta Szamuelly.

Kun Béla a háttérben állt. Úgy festett, mint egy handlé, vagy mint egy sarki hordár sapka nélkül. Lyukas cipő a lábán. Kopott zsakettnadrágjáról alul negyedméteres rój teafátok csüngtek alá. Haja gondozatlan volt, mint egy suszterinasé. Vastag, vörös bajusza kócosán lógott a szájába s annyira szőrös volt az ábrázata, hogy akár vidáman citerázhatott volna a szakállával.

Ugyanez a Kun Béla pár nap múlva megnyírva, bajusztalanul, frissen kiberetválva százhúsz lóerős automobilon pöfögött végig Pest utcáin s annyira felvitte a kommunistagondviselés a dolgát, hogy Clemenceauval nagykegyesen még „jegyzékváltásokba“ is bocsátkozott.

A SZÍNHÁZ A NÉPE.

Mikor a tanácskormány nagy sebbellobba! megalakult, a népbiztosok tanácskozásra gyűltek egybe, hogy hol is kezdjék a kommunizmust. Az egyik népbiztos, aki valamikor a Mucsai Trombita című hetilap színikritikusa volt, rácsapott az asztalra és elüvöltötte magát:

— A színházaknál kezdjük a kommunizálást!

Gyorsan megfogalmaztak egy kormányzótanácsi rendeletet, amely azzal a dörgedelmes mondattal kezdődött, hogy *a színház ezentúl a népé!* Odafirkantották azt is, hogy eddig csak a kiváltságosok járhattak színházba. A nép egyszerű gyermekei soha nem juthattak be oda, mert a drága páholyokat és zártszékeket a burzsujo-k tömege lepte el. (Persze a mennydörgésszerű rendeletben elhallgatták, hogy kakasülő is létezett.)

Szóval megnyíltak a kőszínházak a nép egyszerű gyermekei számára.

Az egyik pesti kőszínházban megnyitó proletárelőadást rendeztek. Betereltek egy csomó utcaseprőt a zártszékekbe és egy rakás vöröskezű mosogatólányt a páholyokba.

Klasszikus darabot adtak.

Kinek-kinek kezébe nyomtak egy-egy címlapot is, amelyen az állt, hogy az első felvonás történik a gróf kastélyában, a második felvonás a hercegnő budoárjában és a harmadik felvonás két évvel később egy erdészlakban.

A második felvonás után az egész nézőtér felkelt és hazament. Mikor a harmadik felvonásnál szétnyílt a függöny, a színpadon szereplő színészek szájtátva vették észre, hogy a nézőtéren egy lélek sincs.

A nép, az osztálytudatos proletársereg hazament, mert azt olvasta a színlapon, hogy a harmadik felvonás *két évvel később* történik egy erdészlakban. A nép komolyan vette a színlapot. A nép egyáltalán komolyan vett mindent. Még a proletárdiktatúrát is. Azért tartott a diktatúra Pesten négy és fél hónapig.

MIÉRT VETTÉK BE GARBAIT A TANÁCSKORMÁNYBA?

A tanácskormány mindennap hozott egy rendeletet. Némelyik napon kettőt, hármat is egyszerre. Az emberek kábultan támolyogtak Pesten az ukázoktól. Már ekkor kezdték szidni a „zsidó" népbiztosokat s mindenki azon csodálkozott, hogy Garbai, aki tudvalevőleg keresztény ember, vájjon mit keres a zsidókból alakult tanácskormányban.

Valaki megfejtette a rébuszt. Az egész országban közszájon forgott a megfejtés, hogy:

— Garbai csak azért van benn a tanácskormányban, hogy legyen valaki, aki *szombaton* is aláírja a rendeleteket.

TIBIKE UTAZÓSAPKÁT AKAR.

Szamuelly Tibiké, úgyis mint a vasorrú bába bájos unokája, úgyis, mint az összecsukható és zsebben hordozható akasztófa feltalálója és tökéletesítő je, utazni akart. Ez még a diktatúra legelején történt.

Kézigránátosaival kipuccoltatta korán reggel a lákkcipöjét, civilruháját kikefélttette velük, egy grófi palotából „elkommunizált" angol utazótáskába becsomagoltatott s kitelefonált a nyugatihoz, hogy szalonkocsija elé fogjanak be egy gyorsjáratú befütött mozdonyt.

Már minden útrakész volt, az autó idegesen berregett a kapu előtt, midőn Tibiké hirtelen a fejéhez kapott:

— Jaj, baj van, — morogta bosszúsan — nincs utazósapkám.

— Minek az elvtárs? — szólt egy mellette álló terrorista. — Hiszen az elvtársnak van kalap a fején.

— Igen ám, de egy elegáns népbiztos,, egy igazi dzsentlimén a vonatban a kalapját ki szokta cserélni utazósapkával. Kerítsetek elő egy kockás utazósapkát!

— De elvtárs, honnan vegyük azt? — kérdezte az ajtónálló Lenin-fiú.

— Valamelyik kalapüzletből.

— Igen ám, de a kalaposüzletek és az összes üzletek zárva vannak.

— Tudom jól, ti marhák, hogy zárva vannak az üzletek, hiszen én hoztam a törvényt a boltok bezárásáról.

— Hát mégis, hogy szerezzük meg azt az utazósapkát?

— Menjetek el a legközelebbi kalaposüzlethez, törjétek fel a redőnyt és hozzatok ki egy sapkát onnan. De vigyázzatok, hogy ötvenötös számú legyen.

Két terrorfiú lerohant az autóhoz, beugrottak a gépkocsiba és addig száguldoztak Pest utcáin, amíg egy kalapüzletre nem bukkantak. Bementek a házmesterhez, hogy kerítse elő a kalapost. A házmester magyarázgatta, hogy az üzlet tulajdonosa az isten háta mögött, a Gellérthegyen túl, valahol a Ménesi-úton lakik, hogy melyik szám alatt, nem is tudja.

A két Lenin-fiú vésőt, fejszét, kalapá-

sot kért s kinn az utcán nekiesett a redőnyt feszegetni. Egy vörösőrjárat azonban megakadályozta őket munkájukban.

A terroristák dühösen mentek vissza Tibikéhez, hogy nincs sapka. A türelmetlen és makacs népbiztos fölemelte a kagylót és a vörösőrség főparancsnokságára telefonált, hogy a bejelentőhivatalból keressék ki a kalapos lakáscímét. Két perc múlva megszólalt a csengő s a bejelentőhivatal bemondta a kért címet.

A terroristák ismét autóba ültek s a Gellérthegy felé robogtak. A kalapos még aludt. Kiráncigálták az ágyából, hogy jöjjön rögtön az üzletébe, mert baj van. A szegény kalapos halálsápadtan ült be az autóba, még azt sem engedték meg neki, hogy a nyakkendőjét megköthesse.

Az autó megállt az üzlet előtt.

— Nyissa ki!

— Nem nyithatom ki.

— Miért nem?

— Mert nincs nálam a kulcs.

— Hát kinél van?

— A főbizalminál.

— Miféle főbizalminál?

— Az üzlet főbizalmijánál.

— Hol lehet azt megtalálni?

— Otthon a lakásán.

— Hol lakik az illető?

— A Svábhegyen.

— Miért lakik a Svábhegyen?

— Mert ott rekviráltatott magának lakást.

— A fene egye meg a főbizalmi pofáját, auszgerechnet a Svábhegyen kell neki lakni. No nem baj, gyerünk!

Az autó ismét pöfögni kezdett és nemsokára szuszogva erőlködött fel a Svábhegyre.

A főbizalmi erősen horkolt az ágyában. Rázogatták, költögették. Nem akart felkelni. Az egyik terrorfiú a nyakába zúdított egy kancsó friss vizet. Ettől már felébredt a kereskedősegéd.

— Gyerünk a kulcsokkal az üzletbe!

Az autó megállt az üzlet előtt. Ott lekentek két pofont a főbizalminak, mert írást kért arról, hogy csakugyan Szamuellynak kell-e a nevezett utazósapka.

A két pofon és a lakatkulcs segítségével kinyílt az üzlet és előkerült az utazósapka. Szamuelly most már nyugodtan utazhatott el. Valószínűleg akasztani ment a vidékre. Kiskorában megverték, ha nem utazósapkában ment akasztani.

VACSORÁN A SZOVJET-HÁZBAN.

Június közepén éhínség szántott végig a fővároson. Veszedelmesen forrongó volt a hangulat. A külső Váci-út sokgyermekes munkásasszonyai hajukat tépve őrjöngtek az üres vásárcsarnokok és a lezárt élelmiszerüzletek előtt. Boldog volt, aki gyermekeinek egy kis zöld hagymát és fekete, keserű kenyeret adhatott ebédre.

A belső blokád szenzációsan sikerült. Svájcból a külföldi erős határzár ellenére könnyebb volt egy waggon zsírt becsempészni, mint a legközelebbi pestmegyei faluból öt deka szalonnát. A magyar parasztok derekasan állták meg helyüket a hetvenkedő, követelődző budapesti kommunistákkal szemben.

Amikor Pesten éhségtől kidülledt szemmel százezrek betegen támolyogtak az utcán, a Vörös Újság munkatársainak volt pofájuk megírni gyújtogató cikkeiket, hogy „ennivaló van elég, azonban lelket-

len burzsoáasszonyok proletárnőknek öltözve befurakodnak a munkásasszonyok közé és mesterségesen izgatják őket, hogy követeljenek több élelmet“.

Az egész városban suttogták már ekkor, hogy a Hungária-szállóban (Szovjet-ház), ahol a főkommunisták laknak, a nagy étteremben pompás ebédeket és vacsorákat esznek a népbiztosok és politikai megbízottak, mialatt a nép éhezik.

Minden vágyam az volt, hogy egyszer megnézhessem belülről a Szovjet-házat, amelynek még csak a közelébe sem lehetett férni, mert köröskörül elzárták a Lenin-fiuk.

Egy öreg kommunista, A..... elvtárs, hosszas könyörgés után kiállított részemre egy ajánlólevelet, amely a következőképen szólt: .....

A Szovjet-ház parancsnok elvtársnak

Budapesten.

Lovász y Károly elvtárs, aki politikailag teljesen megbízható, ma este rendkívül fontos ügyben beszélni óhajt a népbiztos elvtársakkal. Nagyon kérem, legyen szíves részére egy ma es-

tere szóló belépőjegyet és vacsora-jegyet kiutalványozni.

Elvtársi üdvözlettel stb.

Délelőtt beküldtem a levelet egy vörös katonával s egy óra múlva megkaptam a kért belépőjegyet és vacsora]egyet.

Este nyolckor A..... elvtárs kíséretében bementem a Szovjetházba. Két Leninfiú a kapuban tetőtől talpig végigmért, mikor elkérték az igazolványt. Mikor átléptem a küszöböt b. engedelmükkel, a hátam mögött hallottam a megjegyzésüket. Azt mondta az egyik rám:

— Új alak!

A másik:

— Biztosan ez a hólyag is népbityi akar lenni.

A ragyogóan kivilágított étterem tele volt vendégekkel. Rövid hajú, rikácsoló nők, köpködő terroristák, politikai megbízottak ültek az asztaloknál. Népbiztos egy sem volt benn, mert éppen kormányzótanácsi ülés volt. Az asztaloknál sok volt a feltűnően fiatal ember. Termelőbiztosok, vádbiztosok, agitátorcsoportvezetők, politikai kémek stbi.

Egy üres asztalnál letelepedtünk. Jött

a pincér. Szúrós, fekete szeme volt. Inkább undorodva, mint barátságosan nézett rám. Kitépte a vacsorajegyet a kezemből.

— Fizetni tetszik a vacsorát?

— Igen.

A.....elvtárs megmagyarázta, hogy a benfentesek *ingyen,* a szovjet számlájára étkeznek. (Hja persze, így aztán könnyű volt egy népbiztosnak 2400 korona havi fizetésből megélni. Ingyen lakás. Ingyen koszt. Ingyen ruha. Ingyen autó.)

Hozták a vacsorát. A vacsoramenü a következő volt:

Becsinált borjú.
Melegházi újburgonya.
Képviselőt ánk.
Fekete valódi babkávéból.
Szovjetsör. (De nem 1%-os!)

S aznap este, mikor a népbiztosok tanyáján e vacsorát ettem, Budapesten legalább nyolcszázezer ember vacsora nélkül feküdt le!

Vacsora után egy púpos fiatalember telepedett le az asztalunkhoz. Rám sem nézett. Be sem mutatkozott. A ..... elvtárssal beszélgetett egy keveset, aztán felkelt és elment az asztaltól köszönés nélkül.

— Ki volt ez a neveletlen paraszt? — kérdeztem sértődötten.

— Pszt! — csittított halálsápadtan *A*..... elvtárs — még megtalálja hallani!

Aztán fülemhez hajolt és jelentőségteljesen súgta:

— Ez Korvin volt, a fővádbiztos, akinek egyetlen intése elegendő ahoz, hogy a burzsujok feje a porba hulljon.

Riadtan néztem körül. A szomszéd asztalnál egy nagyhangú, erősen karikás szemű nő borjucsontot szopogatott s a csontot ledobta a drága piros szőnyegre. A sarokban egy terrorista krákogott és másfélméteres távköpéseket rendezett.

Könnyezett a szemem, amikor kimentünk. Sirattam a régi szép, finom és elegáns Hungáriát.

HÁROM SZAKÁCS.

A kommunista törzsfőnökök között Pogány József hadtestparancsnok népbiztos volt a legmulatságosabb pipa. Hadteste nem igen volt neki, ellenben hat emberre való teste (hat teste) inkább, úgy széthízott a hirtelen jött jóléttől. Tokát, pocakot eresztett s az utóbbi időben csak úgy lafogott róla a háj, miközben szegény proletártestvérei csontvázzá soványodtak a nélkülözésektől.

Pogány Jóska nem sok vizet zavart a diktatúra alatt. Elnyaralta, elkülönvonatozta, kiszabadságolta az egész négy és fél hónapos rémuralmat.

Jól élt. Naná, majd bolond volt koplalni, mikor csak egy intésébe került és madárszárnyon röpködő szárnysegédei máris megtöltötték éléskamráját a legfinomabb csemegékkel, mik a főúri hátrahagyott spájzokból rekviráltattak.

Salgótarján fölött a vörös hivatalos jelentés szerint a vasasok „fényes győzelmet“ arattak a cseheken.

Pogány Jóska a kormányzótanács utasítására különvonatra pattant, hogy a győztes vasas zászlóaljnak ékes beszédben mondjon köszönetét harci teljesítményeiért.

A vasasok előre értesített zászlóalja a harctér mögött, a vasúti sín mentén felsorakozott s úgy várta Pogány Jóskát, a szocialista-kommunista munkások csalogányát.

A különvonat prüszkölve megérkezett. Elől egy mozdony. Utána egy Szalonkocsi és hátul egy hosszú étkezőkocsi.

A vonat még mozgásban volt, amikor ruganyos léptekkel leszállóit a lépcsőn Első Ferenc Pogány Jóska.

Harsány éljenzés.

Pogány leveszi sapkáját.

— Elvtársak! Hős proletártestvéreim! — kezdi beszédét.

S mialatt beszél, az étkezőkocsi ablakán kíváncsian kikönyököl három hófehér blúzos bófehérsapkás szakács. Egy főszakács és két alszakács.

Az étkezőkocsi hátulján vidáman füs-

tölög a vékony kémény s frissen sülő sertéskaraj szaga árad ki az ablakon.

Pogány gyönyörűen beszél. A vasasok szívják magukba. De nem a proletárfegyelemről tartott magasröptű beszédet, hanem az étkezőkocsiból kiszűrődő finom pecsenyeillatot.

A parancsnok előlép, megköszöni a beszédet pár szóval, aztán megkérdi:

— Mondja kedves hadtestparancsnok elvtárs, hozott-e valami jót nekünk? Mert mi már bizony közel másfélnapja egy falatot sem ettünk.

— A parancsnok elvtársakat és a politikai megbízott elvtársakat meghívom ebédre.

Hátul, a legutolsó sorban megszólal az egyik vasas mély hangja:

— Elvtárs! Mi is szeretnénk enni abból a pecsenyéből!

Pogány elvörösödik s „mindjárt jövök elvtársak“ kiáltással beugrik a szalonkocsiba, mert észreveszi, hogy hátul egypár fegyvert kedvetlenül elhajítottak.

A vonat tüsszögni kezd s lassan ideoda tolat, majd hirtelen irammal faképnél hagyja az éhes zászlóaljat s a meghívott parancsnokokat.

Ilyen volt az egész diktatúra.

A népbiztosok sonkával, szalonnával, sertéskarmanádlival laktak jól, az „öntudatos, osztályharc alapján álló“ éhes munkásság pedig jóllakhatott a Vörös Újságban és szónoklatokban sokat emlegetett proletáröntudattal.

A VASÚTI SÍNEK NAPÓLEONJA.

Pogány Jóska egyáltalán nagyon szerette a vasutat. Bele volt bolondulva a közlekedési eszközökbe. Már a Károlyi-forradalom idején bizsergette a vérét az előkelőség után való vágy. 1918 telén *Zita királyné autóját* rekviráltatta el magának. Kedvenc hölgyeit éjszakánként ebben az autóban vitte sétakocsizásra. Akkor még csak kormánybiztos volt s mégis négy soffört tartott. Két sofför éjszaka, két sofför nappal szolgálta a kormánybiztos urat.

Mikor népbiztos lett, a vér egészen a fejébe szállt. Hatalmi tébolyában világhódító császárok allűrjeivel dolgozott a göndörhajú Pogánygyerek. Napóleoni pózzal járt-kelt, a hajából elül egy kócot a homlokára húzott és összefont karjait a mellén pihentette.

A vasúti sínekért élt-halt. Különvonatát folytait megtoldotta újabb szalon-, étkező- és hálókocsikkal. A siófoki pálya-

udvaron lakott a diktatúra utolsó három hetében. Két szárnysegédet, tizenkét vörös testőrt és harminchat gárdistát tartott. Ha valamelyik nö megtetszett neki a strandon, szárnysegédét teljes díszben odaküldte. A szárnysegéd, miközben hátul két vörös testőr állt haptákban, feszesen tisztelgett és katonásan jelentette önagyságának:

— Szárnysegéd M ..... vagyok! Pogány hadtestparancsnok nevében bocsánatot kérek az alkalmatlankodásért. A hadtestparancsnok ösmeretlenül is üdvözletét küldi nagyfádnak!

A siófoki különvonatnak ekkor már csodájára járt az egész ország. Tizennyolc szalon-, étkező- és hálókocsiból állott Pogány elvtárs vasúti lakosztálya. A rettentő hosszú különvonat félelmetesen pompázott Siófokon, a budapest-nagykanizsai fővonalon.

Valahányszor a siófoki pályaudvaron áthaladt egy személyvonat, a harmadik osztályú kocsik belsejéből, zsúfolt tetejéről, roskadásig megrakott lépcsőiről és ütközőiről ökölbe szorított proletároklök emelkedtek a levegőbe és szitkok röpködtek a különvonat felé:

— Budapest éhezik és Pogány elvtárs itt dőzsöl Siófokon!

— Nekünk a vonat tetején kell utazni, őneki pedig tizennyolc szalonkocsi is kevés!

A pesti gyárak munkásai és munkásasszonyai már izzó gyűlölettel beszéltek Pogány siófoki orgiáiról.

Julius huszonhatodikán egy kis elsőosztályú félfülkében Unkelháuser volt horvát miniszterrel, a fiatal Hadik Antal gróffal és Kovács Dénes országgyűlési képviselővel utaztam együtt Kanizsa felé.

Unkelháuser Siófokon kihajolt az ablakon. hogy lássa Pogány különvonatát. Sápadtan rogyott vissza ülőhelyére.

— Nahát, Vilmos császár nagy úr volt, fényűző életet élt, de ezt a luxust még ő sem merte volna soha megengedni magának — mondta Unkelháuser.

A vonat kalauza aztán elmesélte nekünk, (a vasutasok mind ellenforradalmárok voltak), hogy Szabadbattyán állomásnál pár nap előtt nagyon fura mulatságot rendezett Pogány népbiztos elvtárs.

A kanizsai vonat Budapest felé tartott. Szabadbattyán állomásnál a személyvonat megállt és várt. Eltelt öt perc, tíz perc, ti-

zenötperc s a vonat nem ment tovább. Negyedórák, félórák múltak kínos lassúsággal s a vonat csak nem akart elindulni. Az utasok kínosan ásítoztak s két óra múlva leszállingóztak a kocsikból megnézni, hogy mi baj van.

— Eltűnt a mozdony! Nincs mozdony, ami a vonatot húzza!

Hová lett a mozdony?

Elmúlt egy félnap. Koromsetét éjszaka lett, mire a mozdony nagynehezen előkerült s a vonat tovább mehetett.

Az történt, hogy Pogány elvtárs egy hölgytársasággal be akarta utazni délután a balatoni fürdőhelyeket s mert különvonatának elromlott a mozdonya, Szabadbattyánba táviratoztatott, hogy a Budapest felé futó vonat álljon meg, a mozdonyt kapcsolják le róla és haladéktalanul indítsák Siófokra a különvonathoz.

Ezerötszáz utasnak, köztük sok beteg proletárnak fél napig kellett várni a mozdonyra Szabadbattyánban, hogy Pogány elvtárs a Balaton partján sétakocsikázhasson a különvonatával.

S ami a legérdekesebb, ezt a stiklit pont az a Pogány Jóska csinálta, aki, mikor még a Népszava munkatársa volt,

dörgedelmes cikket írt Tisza István miniszterelnök ellen, aki az esernyőiével leintette a birtoka mellett elhaladó gyorsvonatot, hogy fölszállhasson rá, mert fontos állami ügyben Bécsbe hívták. Pogány akkor nagyon haragudott Tiszára, hogy a gyorsvonatot egy pillanatra meg merte állítani, ő ellenben a legnyugodtabb ábrázattal várakoztatott félnapig egy túlzsúfolt személyvonatot.

A PROLETÁR ÉS A PISZOK.

Néha a népbolondítás is csődöt mondott népbiztoséknál. A közoktatásügyi népbiztos plakátokat ragasztatott ki a pesti utcasarkokra május közepén. A plakát a fürdők közüzembevételéről szólt és a következő szavakkal kezdődött:

A ház kényes úrnője délelőtt tizenegykor ébredt, ágyában kinyújtózkodott, aztán a parfőmökkel illatosított fürdőkád langyos vizében lubickolt, mialatt a proletárt ette a piszok!

Magam szemtanúja voltam, mikor május 18-ikán délben a Gizella-téren a frissen kiragasztott plakát előtt megálltak az emberek csoportosan.

Egy utcaseprő is odajött a lapátjával és seprőjével és olvasni kezdte a plakát szövegét. Mikor odaért, hogy *„a proletárt*

ette a piszok!“, dühösen levágta a seprőt és lapátot és tele torokból káromkodott:

— Ette a piszok az öreganyátokat, de nem engem!

— Ilyet írni rólunk, proletárokról! — mondta egy munkásasszonykülsejű nő.

— Minket nem evett a piszok, ette azt, aki ezt a plakátot csinálta, — magyarázta a harmadik — mert a proletár, ha nem volt neki fürdőszobája, meg fürdőkádja, azért még mindig megmosakodhatott a vízvezetéknél.

— Én se viszem a gyerekemet a nagyúri lakások fürdőszobájába fürdetni, — jegyezte meg egy másik asszony — mert van otthon tekenőm, majd megfürdetem ottan.

Ugylátszik, a közhangulat nagyon is a fürdőplakát ellen fordult, mert csak pár napig lógott kinn az utcán, azután hirtelen átragasztották más tárgyú hirdetménnyel.

A KOCSISOK ÉS A DIKTATÚRA.

A pesti kocsisok nagyon haragudtak Kun Béláékra. A világért nem akartak kommunisták lenni. A fiákkerok és konflisok bakjain ülő kocsisok olyan ellenforradalmárok voltak, hogy no!

A Károly-köruton egyszer délután a következőt láttam:

Csendesen baktat egy fiakker.

— Elvtárs, álljon meg! — szól rá egy fiatalember.

A fiákker tovább megy, rá sem hederít.

— Elvtárs, ráér? — szól egy másik fiatal elvtárs.

A fiákker oda sem köp.

— Elvtárs kérem, legyen szíves, vigyen el a Keletiig — könyörög egy hölgy.

A fiákker úgy tesz, mintha süket volna.

— Hé, kocsis, álljon meg! — mennydörög egy hang a Kossuth Lajos-utca sarkán.

A kocsis hátrafordul, megemeli a kalapját és illedelmesen kérdi:

— Hová vigyem a nagyságos urat?

Íme, a kocsisok nem engedték magukat elvtársnak szólítani, úgy gyűlölték a diktatúrát, ellenben szegény Szász Zoltánt le akarták tartóztatni, sőt, mint most utóbb Kiderült, ki is akarták végezni a kommunisták, mert ösmerőseit nem „elvtársnak“, hanem „uram“-nak merte szólítani!

EGY ÉJSZAKA A FŐHADISZÁLLÁSON.

A főhadiszálláson unatkoztak a vörös hadsereg vezérkari tisztjei. Mozi és katonazenekar volt kinn Gödöllőn állandóan, ez azonban nem elégítette ki a volt aktív tisztek kulturszüksfegletét.

Böhm hadtestparancsnok átírt a közoktatásügyi népbiztossághoz, hogy a gödöllői főhadiszállás részére szerveztessék azonnal frontszinház, de, hogy a fronton és táborokban levő proletárkatonák meg ne sértődjenek emiatt, ezenkívül egyidejűleg még három más fronttársulat is induljon útnak a proletárhadsereg szórakoztatására.

A napilapot, ahol dolgoztam, beszüntették s mint foglalkozás nélkül lévő újságírót, s ezenkívül mert bejelentett kabarészerző is voltam, szolgálattételre, mint a frontszínházak rendezőjét sürgősen becitáltak a közoktatásügyi népbiztosság-

hoz, ahonnan rendes katonai menetlevéllel a gödöllői főhadiszállásra irányítottak.

Július elsején délután öt órakor érkeztem ki Gödöllőre. A hadseregfőparancsnokság vezérkara a királyi kastélyban székelt.

A kapuban két szuronyos őr feszesen tisztelgett. Meglepett a dolog, mert Pesten a vörös katonák egészen másként bántak a magamfajta civilemberrel, ha valamelyik szigorúan őrzött helyre akart bejutni.

A földszinti felvilágosító irodában átnézték a nyílt parancsot és Stromfeld vezérkari főnökhöz utasítottak, hogy véle tárgyaljam meg a frontszínházak ügyét.

Stromfeld épen haditerveket készített s így várakoznom kellett rá. Közben jött egy udvarias tiszt, bemutatkozott, s értesített, hogy éjszakára kinn kell maradnom, mert nem megy több vonat Pestre.

A kastély földszinti balszárnyán, közvetlenül Mária Terézia hálószobája alatt, abban a lakószobában, ahol annak idején Mária Terézia szolgálattevő apródja lakott, vendégszobát adtak.

Gyönyörű kis szoba volt. Rózsaszín brokátselyem pamlag, ugyanilyen szövettel bevont szalongarnitúra, a falon Ma-

gyar-Mannheimer romantikus festményei„ a földön remek perzsaszőnyeg. Oldalt egy kis tapétaajtó, mely egy zöld posztóval bevont keskeny csigalépcsőhöz, a csigalépcső viszont Mária Terézia hálószobájába vezet.

Kimegyek a folyosóra. A folyosó boltíves kanyarulatánál beszélgetnek. Egy katona és egy tiszt. A tiszt utasításfélét ad ki, mire a katona távozás előtt összeüti a bokáját.

— Parancsára százados úr — mondja a katona s elmegy.

Magyar szívem megdobbant.

— Parancsára százados úr . . .

Azt hittem, hogy álmodom. Március huszonegyediké óta nem hallottam ezt a szót, hogy „úr“, s hozá még „százados úr“. Szépen, magyarosan, finoman, bátran mondta a vörös katona a tisztnek. Mennyivel szebb, mennyivel zengzetesebb volt így, mint mikor Pesten hallottam az utálatos „pharancsnok elvhtháárs** szólamokat. Megdobbant a szivem, hogy Gödöllőn, pont a vörös hadsereg főparancsnokságán magyarok is vannak, nemcsak hazátlan kommunisták.

Esti hét órakor a parkban megszólalt a katonazene.

Nyolc órakor megkongatták a gongot s a tisztek és a távirdászkisasszonyok egyenként szállingóztak fel az emeletre a vacsorához.

Közben megtudtam egy ismerős dzsentrifiútól, hogy Stromfeld és legszűkebb környezete nem valami nagyon rajong a kommunistákért. Stromfeld utálta a pökhendi, neveletlen modort, amit a kommunisták az egész vonalon meghonosítottak. A főhadiszállásról kiverte a neveletleneket és oda nem való elemeket. Handlékat és facér kereskedősegédkülsejű embereket nem is lehetett látni a gödöllői kastélyban.

Mint meghívott vendéget, felvezettek a vezérkari étkezőbe.

Ragyogó csillárok. Félkörben patkóalakú asztal. Hófehér abrosz. Köröskörül piros bársony székek.

A terem ajtajában elfogott egy tiszt és kitanított, hogy, bár civil vagyok, alkalmazkodjam a házirendhez, amelyet a vezérkari főnök előírt. Ha belépek, három lépést tegyek előre s hajtsam meg magam közép felé.

Úgy tettem. Beléptem a terembe. Három lépés előre. Meghajtottam magam.

Az asztalfőn ült Stromfeld. Éppen leveseskanalat tartott a szájánál. Ahogy megpillantott, nyomban felkelt s az aszfalt megkerülve elém jött. Bemutatkoztam.

— Kérem *uram,* parancsoljon helyet foglalni. Szívesen látott vendég nálunk. Bocsásson meg, hogy ma kissé szerény a vacsoránk.

Kijelölt helyemig vezetett.

Az asztal képe roppant érdekes volt. A vezérkari tiszteken kívül a telefon- és távirdakezelőnők és a londinerek is az asztalnál ültek. Mindenki az illem- és társadalmi szabályoknak megfelelő kifogástalan elenganciával viselkedett. (Még a tisztiszolgák is, mert előzőleg három napig tanították őket, hogy hogyan kell ud variasan meghajolni és a kanalat sikkesen tartani a kézben.)

A vacsora tényleg szerény volt. Zöldborsóleves, burgonyásmetélt, feketekávé és sör.

Már mindenki megvacsorázott. A férfiak cigarettát vettek elő, de addig nem mertek rágyújtani, amíg Stromfeld rá nem gyújtott a szivarjára.

Stromfeld nemsokára felkelt, mire az asztal körül ülők valamennyien tisztelet-teljesen felállottak.

Nekem új volt ez a dolog, mert a szovjetházban a népbiztosnék és politikai megbízottné őnagyságák a hátuk mögé hajigálták vacsorakor a csontokat s a Hungária kommunista férfivendégei a vörös bársonyszőnyegre köptek.

Vacsora után a királyi lovardában berendezett moziban találkoztam Stromfeld-del. Egész nyíltan szidta Kun Béláékat, hogy figyeltetik őt. Elmondta, hogy a kommunisták haragszanak rá, mert nem jár közibük.

— Hát bizony nem úriember gyomrának való ez a társaság — szokta mondani Stromfeld a tisztjeinek.

Kun Béla irtózott ettől a svéd származású, de tetőtől-talpig derék magyar gondolkozású vezérkari tiszttől. Attól félt, hogy Stromfeld egy szép napon mint győztes hadvezér megfordítja a hadsereget s bevonul Budapestre leverni a kommunizmust.

Éjjel a királyi kastélyban sétálgattam, ahol délceg magyar csendőrök cirkáltak. A csendőrök arra vigyáztak, hogy illeték-

télén elemek ki ne kémleljék a főhadiszállást, Stromfeld minden emberét tetőtőltalpig ismerte, aki gyanús volt neki, azt kilökette, (a Kun Béla által küldött kémeket maga pofozta ki), s innen van az, hogy olyan szabadon mert nyilatkozni bárki előtt.

Éjjel egy órakor ismét vezérkari vacsora volt az inspekciósok számára, amelyen szintén résztvettem mint meghívott vendég. Párolt roszböföt kaptunk szenfttel és feketekávét. Stromfeld rosszkedvűen ült az asztalnál. Szomszédom a fülembe súgta, hogy Stromfeld éppen most mondott le a vezérkari főnökségről.

Ez a július elsejéről másodikára virradó éjszakán történt s rá három hétre a románok szétverték a vörös hadsereget.

BÖHM APÓ.

Először a színházban láttam Böhm apót, mint győzelmes hadvezért. A Tisza Kálmán-téren borzasztó nagy ünnepség volt. A munkástanács díszközgyűlést tartott Kassa visszafoglalása alkalmából. Táblás ház volt. Minden jegy elkelt. A portásnak húsz koronát ígértem *kékben* egy karzati jegyért, de nem kaptam. Kénytelen votam jegy nélkül belógni. A színészbejáró felől mentek be a népbiztosok és hadvezérek. A portás, aki már régebbről ismer, sajnálkozva nézett reám, azt hitte én is népbiztos vagyok. A színpadon olyan izgatott sürgés-forgás, mint a legnagyobb téli premiére-en. A népbiztosoknak nem tetszik a díszlet, mást állítanak be, cifrábbat. Ez már tetszik. A színpad egész szélességében hosszú asztal, rajta papírmasé vázákban művirágok. Az egyikben lótusz.

Biermann István, a munkástanács ifjú, elnöke, leül az asztal közepén, mellette Nyisztor és Ágoston Péter, Szántó hadügyi népbiztos a kulisszák mögött főz egy nagyon csinos nőt. A jobb oldali elsőemeleti proscenium páholyban hat-nyolc asszony ül. A páholy egyik sarkában áll Kun Béláné. Az arca sápadtabb, mint a blúza. Lesi a publikumot. Bizonyára arra gondol, hogy egy ellenforradalmár bombát dob az ura elé. Kun Irénke, Kun Béla húga szintén ott van.

Nyolc órára hirdették az előadás kezdetét, de még a főszereplő — Kun Béla — nem érkezett meg. Már azon tanakodnak, hogy valaki beugrik helyette. Végre, negyed órai késéssel megérkezett a primadonna. Izgatott volt és rekedt. Délután már beszélt az Országház előtt. Állandóan cukrot szopogat. Ha beszél is cukor van a szájában. Azt akarja, hogy amíg a partnerei, Böhm és Landler nem jönnek, addig ne kezdjék a felvonást. A publikum azonban türelmetlenkedni kezd, tehát megkezdődik az előadás.

Biermann István rövid és hatástalan megnyitója után átadja a szót a müncheni munkástanács egy menekült tagjának.

Alacsony, cingár bajorka. Untauglich volt az egész háború alatt. Elkeseredésében kommunista lett. Nem is tudom, hogy lehet egy bajor ilyen vékony. Sohse ivott ez bajor sört? Húsz percig beszél. Kun Béla közben ide-oda járkál. Izgatott, mert Böhmék még nincsenek itt. Pedig telefonáltak, hogy nyolc órára megjönnek. Közbe kiszámítja, hogy negyven percig fog beszélni, addigra biztosan megjönnek Böhm apóék. Kiiszik egy pohár vizet, szájába vesz egy szem fodormentes cukrot a nagy pléhdobozból, megáll a sugólyuk előtt. Hatalmas éljenzés.

Az ováció csillapultával beszélni kezd. Bal kezét állandóan a zsebében tartja. Jobb kezében papirszeletek feljegyzésekkel. Ezzel a kezével állandóan gesztikulál. Mindég ugyanazt a gesztust használja. A test középvonalának irányában, a mell előtt húsz-harminc centiméter hosszúságú energikus kézmozdulat. A hangja rekedtes, sokszor kellemetlen. Száraz adatokat sorol fel, minden szín és szónoki fogások nélkül.

Nyisztor minden öt percben előre visz egy pohár vizet.

Kun Béla beszéd közben hallatlanul

nyugodt. Úgy ad elő, mint egy vidéki polgári iskolai tanító. Ide-oda mozog a színpadon. Pillanatig sem áll egy helyben. Hol a színpad jobb, hol a balsarkában beszél. Talán azért, hogy ne legyen nyugvó célpont. Elvégre — történt már ilyesmi! A papírlapból csak számokat olvas, a többit fejből mondja. Tagadhatatlan, hogy jó feje van. Nyisztor a hatodik pohár vizet adja neki, de ezt már nem issza meg. Nagyon meleg. Frisset kér. Többször nyugtalanul nézi az óráját. A negyven perc letelik, befejezi beszédjét. Ismét hatalmas taps és éljen. Böhmék még mindég nem jöttek meg.

Kun szól Biermannak, hogy függessze fel az ülést.

A publikum nem megy bele a szünetbe, hallani akarja a jelenlévő népbiztosokat, akik készséggel engedelmeskednek. Mindegyiket zajosan megéljenzik az egyes szakszervezetek küldöttei. Nyisztor hájas csizmában, a zsebében hosszú szárú pipával, háttal az asztalnak támaszkodva beszél. Alig mond pár szót, óriási lárma és mozgás kerekedik. A jobb I. oldalajtón belép Böhm apó, vezérkarától követve. Utána Landler, majd Vágó.

Stromfeld az ülés eleje óta jelen van és úgy viselkedik mint egy úri ember. A publikum feláll, a padokat veri,, tombol, tapsol, éljenez. Böhm egyenesen Kun Béla felé megy. Kun melegen megrázza a kezét' és egy szem cukrot ad neki. Azután apásan kivezeti a rivalda elé. A hátulsó sorokban felállnak, hogy lássák Böhm apót, mert nagyon kicsi. Lovon kellett volna neki bejönnie. Egészen jól beszél. Nincs lámpaláza és a hangja meglehetősen üde. Talán nyers tojást ivott? Elmeséli a kassai győzelmet. Epizódokat mesél a vörös katonák vitézségéről.

— Egyszer volt — hol nem volt . . . Azt mondja, hogy ilyen· csata még sohasem volt. A wagrami ütközet ehhez képest előőrsi csatározás. Azt indítványozza, hogy a vörös katonáknak adandó tisztelet jeléül mindenki álljon fel. Mindenki egyhangúlag feláll. — A vörös katonák kinn vannak a vízből.

Böhm beszédje után Kun Béla int a zenekarba, hogy játsszák el az Internacionálét. A karmester nincs a helyén. A publikum már énekel, a zene nyolc taktussal később bele kezd. Hallatlan kakofánia keletkezik, de kevesen veszik észre. A fő,

hogy a végén együtt van zene és ének. A második szakasz szövegét nagyon kevesen tudják, összevissza énekelnek mindenfélét. Kun Béla tudja egyedül a helyes szöveget. A körülötte álló népbiztosok utána énekelnek.

A műsor utolsó pontjaképpen Landler beszél. Hatalmas nevetés, amikor kiáll a rivalda elé. így kezdi beszédét: „Mikor ezt a ruhát felvettem . . .“ Itt a nevetés orkánszerű röhejjé fokozódik. Nem is csoda. Végtelenül mulatságos alak. Falstaffot játszhatna. A jó Isten is katonának teremtette. Karjai olyan rövidek, hogy a negyedik sorból már csak erős látcsövei lehet megkülönböztetni a törzstől. Jelenlévő kevésszámú kliense lelkesen megtapsolja. Erősen belejön a beszédbe, de Kun Béla hátulról megrántja a kabátját, mert észreveszi, hogy a publikum már türelmetlenkedik. Landler megijed és befejezi a szónoklatot.

Biermann Pista meghívja a publikumot a legközelebb előadásra, amelyet Prága elfoglalásakor fognak tartani, mérsékelt helyárakkal. Kinn az utcán, a publikum a Prine Eugen induló dallamának utolsó két sorát énekelte ezzel a szöveggel:

Böhm apó a főhadvezér
Megígérte Kun Bélának
Kassa vissza — vételét!

Így játszottak cirkuszt Kun Béláék az állítólagos vörös győzelmek után.

A KIFÜSTÖLT POLITIKAI MEGBÍZOTT.

Tekintettel arra, hogy a színészek a legdühösebb ellenforradalmárok voltak, élvezet volt velük dolgozni. Az egyik fronttársulatot, amelyik a legfehérebb tagokból állott, Tápiószelére és környékére küldtem. A színészeket kioktattam, hogy a volt aktív tisztekkel szabadon beszélhetnek mindenféléről, mert ők fehérek s még a Hymnuszt is elénekelhetik nekik. A színészek komolyan vették biztatásomat s Tápiógyörgyén, mikor a társulat tagjai a tisztekkel kirándultak az erdőbe, eldudolták a Hymnuszt. A színésznők ajkán csendült fel a magyar nemzet imádsága:

Isten áldd meg a magyart,
Jó kedvvel, bőséggel . . .

A társulat férfitagjai elsápadtak. Féltek, hogy az éneknek súlyos következményei lesznek, de a tisztek megnyugtatták őket, hogy ne féljenek, sőt, meghívták a

társulatot, hogy este jelenjenek meg valamennyien egy kis barátságos összejövetelre a tiszti étkező mellett levő teremben.

Úgy is történt. Vacsora után a társaság a külön terembe vonult. Az ablakokat gondosan lefüggönyözték, az ajtót eltorlaszolták. Kalmár Tibor zeneszerző, aki szintén a társulat tagja volt, elővette hegedűjét, Huber Miksa zeneszerző, a Royal Orfeum karnagya, leült a zongorához, s fölzendült a Hymnusz hatalmas melódiája. Az egész társaság felállt és könnyes szemmel énekelt.

Másnap délelőtt tizennyolc tisztet letartóztattak az eset miatt, Böhm hadseregfőparancsnok Pestre rendelte a társulatot és elrendelte a legszigorúbb vizsgálatot.

Én úgy tettem, mintha nagyon szigorú volnék s a társulatot feloszlattam, a feloszlatásról a főhadiszállásnak jelentést küldtem, azonban már másnap ugyanezen társulat valamennyi tagját visszaszerződtettem mint új tagokat s útnak indítottam őket Hajmáskérre, a nagy vörös tüzérségi telepre, hogy váltsák fel az ott időző frontkabarét.

A társulat július 15-ikén útnak is in-

dúlt. Induláskor a parlamentből kiküldött vörös nyomozók letartóztatták Kállay István újságírót, a társulat vezetőjét, s azzal gyanúsították, hogy Egyed Zoltánnal, a Bécsbe szökött újságíróval összeköttetést tart fenn, s a bécsi elenforradalmárok üzenetét közvetíti a vörös hadseregben levő fehér érzelmű tiszteknek. Kállayt a gyűjtőfogházban internálták s fogva volt a diktatúra végéig.

Közben észre sem vettem, hogy magam is a legszigorúbb megfigyelés alatt állok. Honvéd-utcai lakásom kapuja előtt éjjel-nappal a parlamenti vörös őrség nyomozói strázsáltak. Egy ízben házkutatást is tartottak nálam a Berger nyomozócsoport detektivjei, de nem találtak semmi gyanúsat néhány flóberttöltényen kívül.

Julius 19-kén leutaztam Hajmáskérrc, egy kis dunántúli ellenforradalmat élvezni. A tüzérségi telep arról volt híres, hogy éppen az idő tájt tagadta meg a frontra való menetelt.

A frontkabaré Szalvator főherceg palotájában játszott. Este megnéztem a műsort, amely az utolsó tíz év legjobb kabarészámaiból állt. Előadás vége felé, pont egy bohózat közepén a társulat egyik

tagja sápadt arccal beront a bohózat szereplői közé, a lámpák elé lép és megszólal:

— Bocsánatot kérek a tisztelt közönségtől, hogy megzavarom az előadást, azonban felsőbb parancsra fel kell szólítanom a lőtérhadosztály összes jelenlevő tüzéreit, hogy azonnal hagyják el a termet és siessenek laktanyáikba, mert baj van!

Óriási zűrzavar a nézőtéren. Mintegy százötven katona ehagyja a termet, a tisztek feleségei jajgatnak,, sikongatnak, a nyolcadik hadosztály első sorban ülő politikai megbízottja felugrik és kirohan.

Az előadás nagy izgalom közepette nagynehezen befejeződik, s megyünk ki az udvarra. A levegőben világító rakéták röpködnek, hirtelen ágyúlövés dördül el s nyomában közeli gépfegyverropogás hallatszik.

Szaladok a lépcsőházba, hogy emeleti szobámba mehessek s annak ablakából nézzem a történendőket. Egy volt százados jön utánam és megnyugtat, hogy nincs semmi komolyabb baj.

— De hát az istenért, mégis, mi történt?

— Ki akarjuk füstölni innen a hadosztály politikai megbízottját. Egy vasgyári előmunkást küldtek ide a nyakunkra. Nagyon kellemetlen ember. Mindenbe beleüti az orrát, s erősen kémlel bennünket, volt tiszteket. Nem tetszik neki, hogy a legénységben vajmi kevés a proletáröntudat. Egy politikai megbízottat már megfutamítottunk innen. Ugyanilyen mulatságot rendeztünk tiszteletére, mint a mai, hátul a telep legvégén elsütöttünk néhány ágyút s pár gépfegyvert is megszólaltattunk s azt mondtuk neki, hogy a Bakonyban nagyszámú fehércsapat tartózkodik s az onnan való előőrsök támadják Hajmáskért. A múltkori politikai megbízott elhitte a mesét, s úgy begyulladt erre, hogy rögtön szedte a sátorfáját és elinalt innen, ezenkívül az a hasznunk is megvolt, hogy a kifüstölt politikai megbízott a „fehérek veszedelmes közelségére" való tekintettel Pesten javaslatba hozta a Hajmáskéren való maradásunkat.

Még pár ágyúlövés elhangzott az éjszakában, vakító reflektorok dolgoztak minden irányban s másnap, vasárnap délután a politikai megbízott elvtárs felszaladt Pestre „jelentést tenni a fehérek tá-

madásáról“. A jelentéstétele úgy látszik, nagyon sokáig tarthatott, mert a diktatúra végéig nem volt látható többé Hajmáskéren a politikai megbízott.

Így dolgoztak a fehérek a vörös hadseregben.

A NYÁJÉ FRÁJE PRESSZE.

Nagyon szerettem a fehér Dunántúlra járni, bár a Vörös Újság állandóan azt hazudta a hiszékeny pesti munkásságnak, hogy a dunántúli parasztok az Internacionále hangjai mellett végzik az aratási munkálatokat s alig várják már a pillanatot, hogy fölös terményeiket beszolgáltathassák pesti proletártestvéreiknek.

— No majd megnézem magamnak a dunántúli földmivesszegényeket — gondoltam magamban — s hogy a hasznosat összekössem a kellemessel, mint batyuzó ültem a vonatra a keleti pályaudvaron.

A fehérmegyei Sárosdon szálltam ki s a vasutasok útmutatásai nyomán útnak indultam a puszták és majorok felé vezető országúton. Jobbról-balról, a gyönyörű aranysárga búzatengeren tényleg vidáman folyt az aratás s már-már kezdtem hinni a Vörös Újság vezércikkének (hogy az isten irgalmazzon meg annak a hét-

ökörnek, aki írta), midőn hirtelen erélyes kiáltások törtek felém:

— Hé! Álljon meg!

Láttam, hogy nekem intenek a gatyás parasztok, hát megálltam.

Hat paraszt tartott felém vállravetett kaszával.

— Na, ennek a fele sem tréfa — gondoltam magamban, s hirtelen hátrafelé pillantottam, hogy messze van-e innen Pest, ahonnan szamárfejjel eljöttem.

A parasztok megálltak előttem. Elzárták az orrom előtt az útat. Közülök kivált egy éltesebb ember és megszólalt:

— Aztán micsoda az úr? Pesti kommunista-e? Vagy cucilista-e? Mert akár a' egyik, akár a' másik, itt nyisszentjük le a nyakát.

Erősen tiltakoztam a gyanúsítás ellen, s váltig bizonygattam, hogy becsületes jó magyar ember vagyok, a kommunistákat a Kun Bélával együtt a tüzes pokol mélységes fenekére kívánom, s hogy csak azért jöttem ide, mert éhes vagyok, a családom is éhes, s a becsületes jó magyar emberektől várok egy kis szives segítséget.

— Nahát szerencséje van az úrnak, — mondta erre az öreg — mert néhány kom-

munyista alligátort már eltemettünk itt a kukoricásban, ha éppen tudni akarja — s ujjával a hátul levő kukoricásra mutatott.

Majd így folytatta:

— Aztán, ha az úr éppen zabálnivalót akar szerezni magának, csak tessék erre menni, Paragpuszta felé, ott adnak majd.

Paragpusztán juhásznépek laknak. Egy öreg juhász pitvarába vetődtem be. Nagynehezen kaptam egy kis élelmet, csirkét, rucát, vajat, túrót s aztán beszélgetésbe elegyedtünk. Megkérdeztem tőle, hogy szokta-e olvasni a Vörös Újságot.

— Bizony nem olvasom én azt a piszok papirost — mondta az öreg juhász.

— De hiszen nincs más újság.

— Dehogyis nincs tekintetes úr, hát a Nyájé Fráje Pressze kiskutya?

— Hát maga a Neue Freie Pressét olvassa?

— Én magam nem, mert se írni, se olvasni nem tudok, de mi itt környékbeliek mindnyájan ebbül a bécsi újságból merítjük a tudományt, mert ebben van az igazság megírva. Van egy német tudós emberünk Sárosdon, ahhoz szoktunk bejárni vasárnaponként, hogy mi hír a Nyájé Fráje Presszében. Teccik tudni tekintetes

úr, most is kihirdették a vörösök, hogy a gabonát közös szérűbe kell hordanunk, de mi bizony addig nem hordjuk, amíg a Nyájé Fráje Presszében meg nem lesz írva.

íme! Kun Béla a Vörös Újsággal be tudta csapni Clemenceau-t, be tudta csapni az ántántot, be tudta csapni az egész pesti munkásságot, de a józan magyar parasztot nem, mert az tudta, hogy a vörös veszedelem ellen a Nyájé Fráje Pressze a legjobb orvosság.

VITÉZ LÁSZLÓ JENŐ.

Ő volt a szovjet bolondja. Tulajdonképpen semmiféle hivatala nem volt, de mindenbe beléütötte az orrát. Pár napig a forradalmi törvényszéknél elnökösködött, de ott olyan égbekiáltó hülyeségeket művelt, hogy ki kellett dobni. Vitéz László azelőtt ügyvéd volt és ingyen kezelte a szegény munkáskliensenket. A proletárdiktatúra minden hatalmassága lekötelezettje volt. Élt is a helyzettel. És a helyzetből. Kinn lakott a Margitszigeten a kis szállóban és a sziget lakóit állandóan rettegés--ben tartotta. Kedvenc szórakozása volt, hogy éjszakánként kilövöldözött az ablakon. Akinek az arca nem tetszett, annak oda üzent, hogy rögtön költözködjön el a szigetről, mert ha öt perc múlva itt találja, lelövi.

Egy újságíró, aki január óta lakott kinn, még a podgyászait sem vihette el magával. Futva kellett menekülnie. Ha valahol este világosságot látott az ablakban, azonnal felküldte embereit, hogy mindenki

azonnal feküdjön le. Nem kivételezett a népbiztosokkal sem. Viszont nála állandóan folyt a pezsgő. Ha jó kedve volt, csokoládét dobált ki az ablakon. Üldözési mániában szenvedett, kézigránátot és revolvert hordott magánál.

Egyszer este, félelmében lelőtt egy ellenforradalmár macskát.

Mindenki gyanús volt előtte, aki él. Kun Béla egyszer megsokallta a dolgait és a szovjetház folyosóján nagyon leszidta.

Aznap elköltözött a szigetről.

A nyaralók hálaadó istentiszteletet tartottak. De azért nem adta fel teljesen a harcot. Dolgozott mint külső munkatárs. · Kivitte, hogy a szállodából kergessék ki az összes burzsujokat és prolikat küldjenek ki. De a népbiztosok azért kinn maradtak. Sokszor hallottam, hogy Vitéz Lászlót beviszik a bolondok házába. Nem lett belőle semmi, mert László nem ismerte el, hogy bolond. A proletárdiktatúra bukása után különféle maszkokban két hétig csavargóit a városban, azután önként jelentkezett a rendőrségen. Most már valószínűleg őmaga is elhiszi magamagáról, hogy közveszélyes bolond.

A ZSERBÓ.

Enni nem kaptak a proletárok a tanácskormánytól, csak gerstlit és tököt. Ezzel jól lakhattak. A gerstlire nem érdemes szót vesztegetni, vagy viccet csinálni róla, mert ez igazán ziccer. A kabaréköltők bizonyára két éven át ezen fognak élösködni. A publikumnak pedig ezentúl dalban is be kell venni a gerstlit. A gerstli olyan alacsonyrendű élelmiszer volt, amelynek az élvezéséhez csak a legritkább esetben kellett szakszervezeti igazolvány.

A tökön és gersliin kívül volt még cukrászsütemény is. Cukrászsüteményt csak az kapott, aki szakszervezeti igazolvánnyal bizonyította, hogy a proletárdiktatúra előtt vizen és száraz kenyéren élt. Naponta egy-két órácskát tartottak nyitva a cukrászdák és ez alatt a rövid idő alatt eladtak hat-nyolcezer zsákbamacska csomagocskát tíz, esetleg öt fehér koronáért.

A zsákbamacska aránylag kevés áldozattal volt megszerezhető. Ebéd után, — illetőleg ebédidő után — a szegény proletár oda állt a Zserbó, vagy az Auguszt elé és pár órai várakozás múlva, már a titokzatos csomagocskák színe előtt állott. Szépen, lassan kigusztálta, hogy mi van benne? Előfordult egynéhány esetben, hogy tényleg sütemény volt. Leggyakrabban azonban a vegyészet legújabb találmányai segítségével összeállított fantasztikus külsejű vegyületek képezték a csomag tartalmát.

Egészen különös helyzet volt a Zserbónál. A Zserbó régi törzsvendégeit, a butonos lipótvárosi asszonyokat elkergették a Gizella-térnek még csak a tájékáról is s a tanácskormány a *„Minden a népé"* jelszót kiragasztotta a Gizella-téri csiszolt üvegablakokra. A Százház-utca és Angyalföld lakóit arra kény szeri tették, hogy a Zserbóba menjenek uzsonnázni. Szegények tanácstalanul ültek a márványasztalok mellett és nem tudták, mit kell csinálni az előttük lévő bizonytalan szovjetkrémekkel.

A finom és előkelőséghez szokott felszolgáló kisasszonyok az orrukat fintor-

gatták és lelki betegek lettek. A bejárattal szemben van egy kis bemélyedés a pult mögött, ott egy kis egyszemélyes asztalka. E mellett gyakran ült egy elegáns,, negyven év körüli férfi monoklival és fehér szegfüvei a gomblyukában. Nem tudott lemondani a Zserbóról, tizenöt éve mindennap ide járt. Most vigasztalta a kisasszonyokat. Mindnyájan őt akarták kiszolgálni. ö volt az egyetlen vendég, a többi csak fogyasztó. A Zserbó a proletárdiktatúra alatt is gyártotta a finom cukorkákat, ezekből azonban, tekintettel arra, hogy a Zserbó-cukorka volt az egyetlen élvezhető csemege a szovjet alatt, szintén nem kapott a nép. Jancsik és Szamuelly Margit gyerekei azonban a Margitszigeten mindennap telezabálták magukat egy félkilóra való Zserbó-cukorkával.

SZARVASMARHÁK ÉS VADSZAMARAK A KÖZÉLELMEZÉSI NÉPBIZTOSSÁGON.

Az óriási nyersanyaghiány, a belső és külső blokád miatt az összes gyárak megálltak Pesten, a szocializált műhelyekben letették a szerszámot s a munkások riadtan néztek körül, mert nem tartották egészséges dolognak,, hogy minden munka nélkül vágjanak zsebre havonta két és háromezer fehér koronákat.

A Kormányzótanács és véres szócsöve, a Vörös Újság, erre összepaktáltak és kikürtölték, hogy az összes hivatalokból, ha kell, furkósbottal is, kiverik a hivatalnokokat, mert ezek „nem állanak proletárkötelességeik magaslatán“ és helyüket osztálytudatos, proletárfegyelmet ismerő munkásokkal töltik be.

Be is nyomtak egy csomó munkást a hivatalokba. A legfontosabb szervhez, a közélelmezési népbiztossághoz például tu-

catjával ültek be az élelmezéshez mit sem értő vasesztergályos segédek és csatornázási munkások. Ezek kitűnően értettek az evéshez s abban a szent meggyőződésben éltek, hogy azért, mert enni tudnak, a főváros élelmezését is magukra vállalhatják.

Ezek a szerencsétlen szarvasmarhák nagyban hozzájárultak ahhoz, hogy Budapest százezreinek hónapokon át a körül a sírgödör körül kellett állandó táncot járni, amelyhez az éhhalál útja vezet

Egy megkótyagosodott fővárosi tanító például, aki nem is fizikai munkás volt, s aki soha életében veteményes kertet nem látott, magára vállalta, hogy felszántaija a lóversenyteret s az így nyert terület kiaknázásával egész Budapestet egy esztendőre való zöldfőzelékkel és száraz hüvelyessel látja el.

A tanító elvtárs, akit üzembiztosnak, politikai megbízottnak és egyéb előkelő fityfenének neveztek ki a lóversenytérből ből — paradicsomi című eszme megvalósítójaként, közvetlenül azután, hogy felkapáltatta a versenyparipák zöld mezőnyét, berohant a Vörös Újság szerkesztőségébe és cikket íratott a redakció hét-

ökreivel arról, hogy Budapest megszabadult az élelmezési gondoktól!

Egy erdélyi menekült kertészt, kit a háború előtti évekből ismertem, felháborodva, magából kikelve feljött a lakásomra a Vörös Újság fen tnevezett példányszámával s egy darab papirost és ceruzát véve elő, kézzelfoghatólag bebizonyította, hogy az a veteményes terület, amelyet a lóversenytér fclszántásával nyertek, nemcsak, hogy az egész fővárost, de *Budapestnek még csak egy kisebb utcáját sem tudja ellátni elegendő főzelékkel.* Sőt még azoknak a munkásoknak sem elegendő, akik e földet megművelik.

De hát a pesti munkás, akit hipnotikus erővel az orránál fogva lehetett vezetni, mindent elhitta Vörös Újságnak és a népszónokoknak.

Június elején kiderült, hogy egy darab tök, amelyet a lóversenytéren termeltek, *százhatvanhat* koronájába került a szovjetállamnak!

Országos röhej verte fel a kommunistacsendet, s maga a munkásság is észhez tért akkor, midőn a Vörös Újság egyszer diadalmámoros szavakkal írta, hogy Törökszentmiklósra elment hatvan-

két élelmiszergyűjtő s mindenféle élelmiszert gyűjtöttek a főváros részére, többek közt: *hetvenkét darab tojást.* Törökszentmiklós rendes békeidőben több százezer tojást egymaga játszva liferált a külföldnek s a tudatlan Vörös Újság be akarta mesélni az „osztálytudatos“ pesti munkásságnak, hogy ez óriási diadal: 72 tojás jön Pestre Törökszentmiklósról!

EGY SZOVJETHÁZASSÁG TRAGIKOMIKUS TÖRTÉNETE.

Személyek:

X. milliomosleány.
Y. *fiatalember.*
Z. *kisasszony.*

Ipszilon élelmes fiatalember volt.

1914-ben, mikor harmincadik életévét betöltötte s már nem smakkolt neki a nélkülözésekkel telített legényélet, hirtelen gondolt merészet és nagyot. Homlokára csapott és azt mondta, hogy meg fogok nősülni.

Ipszilon élelmes és előrelátó fiatalember volt s így magától értetődik, hogy Iksz kisasszonynak kezdett udvarolni, aki egy kicsit szeplős volt, egy kicsit túlságosan vöröshajú volt és egy kicsit bicegett is a ballábára, tehát sánta is volt, de azért Ipszilon úrnak mégis tetszett, mert

Iksz kisasszonynak tőkepénzes volt a papája a Lipótvárosban. Ipszilon felment egy reggel Iksz kisasszony papájához. Nem is köszönt, be se mutatkozott, csak ennyit mondott:

— Fülig szerelmes vagyok a leányába!

Iksz kisasszony papája elájult a karosszékében. Úgy kellett fellocsolni. Elájult a boldogságtól, hogy akad Budapesten egy marha, aki az ő szeplős, túlságosan vöröshajú és meglehetősen sánta leányába fülig szerelmes tud lenni.

— Áldásom rátok! — mondta a tőkepénzes papa s berendezett a fiatal párnak egy ötszobás lakást, s hogy leánya semmiben hiányt ne szenvedhessen, adott az ifjú házaspárnak havi ötezer korona apanázst. Mert olyan okos azért volt a papa, hogy hozományt nem adott, mert félt, hogy az olyan hevülékeny fiatalember, akinek csak egy pillanatba kerül egy szeplős, vörös és sánta zsidóleányt megszeretni, ugyancsak egy pillanatába kerülne a hozomány széles fenekére verni.

Ipszilon úr öt évig boldogan és nyugodtan élt a havi ötezer koronákból, azonban, ó mit tesz Isten, jött a kommunizmus.

A kommunizmus azt mondta, hogy hamham és bekapta és egyszeribe lenyelte és egyszerűen eltüntette a havi ötezer korona apanázst. Iksz kisasszony papája és családja is nyomorba jutott, mert a tőkepénzből a pénzügyi népbiztosság jószántából kapott csak havi 2000, azaz kettőezer koronát. Ebből igazán nem adhatott apanázst Ipszilon elvtársnak és b. nejének.

Ipszilon kétségbe volt esve, ötszobás lakásukba két proletárcsaládot telepítettek be. Kínszenvedett. Lement az utcára és kínjában vett egy Vörös Újságot. A Vörös Újságban volt egy vezércikk s a vezércikkben a következő mondat: „Kötözni való marha az, aki még most is hisz a magántulajdon és az úri életmód feltámadásában s aki még most sem látja, hogy a kommunizmus feltartóztathatathatatatlanul halad előre az egész világon.“

Ipszilon elvtárs elhitte, hogy vége a magántulajdonnak és a havi apanázsoknak, ezért otthagyta vöröshajú, szeplős, sánta feleségét és elment előadónak a népjóléti népbiztossághoz. Kapott havi 2400 korona fizetést.

A népbiztosságon volt egy gyönyörű

kisasszony, úgy hívták, hogy Zé. Neki is volt 2400 korona fizetése.

Ipszilon élelmes és előrelátó elvtárs volt, ezért azt mondta Zé kisasszonynak:

— Tegyük össze a 2400 koronánkat és egyebünket, amink van, s aztán menjünk az anyakönyvvezetőhöz.

A szovjetházassági törvény értelmében Ipszilon elment az anyakönyvvezetőhöz, bejelentette, hogy már nagyon régen, több mint két napja különváltan él a feleségétől, született Iksz kisasszonytól, ezért válasszák el tőle és adják össze őt Zé kisasszonnyal.

Az anyakönyvvezető belement.

Ipszilon és ifjú neje, Zé, lakást rekviráltak maguknak egy elhagyott grófi palotában, ott szépen letelepedtek, s mire hármat számoltak, hazajött a gróf s rájuk ordított:

— Ki innen a lakásomból! Nem látják, hogy vége a kommunizmusnak?

Ipszilon és bájos neje Zé, kikerültek az utcára. A népbiztosságnál levő állásukból is kiröppentek.

Egyideig a főváros utcáin kódorogtak, s aztán szétváltak. Mikor elváltak, Ipszilon tétovázva benyitott Iksz papájához, a

tőkepénzeshez, aki havannaszivart tartott a szájában és így szólt hozzá:

— No mit szól hozzá kedves papa, megint szerelmes vagyok a lányába!

— Nem hiszem, — mondta a tőkepénzes — még akkor sem hinném el, ha a Vörös Újság feltámadna és vezércikkben írná meg magáról azt, hogy szerelmes az én lángyomba!

Így járt Ipszilon, az élelmes fiatalember.

A tisztelt olvasó nagyon téved, ha azt hiszi, hogy ez kitalált mese. Pontos nevekkel is szolgálhatnék, de véletlenül egy nagyon neves és tiszteletreméltó tőkepénzesről és egy meglehetősen ismert pesti fiatalemberről van szó. Nem akarok nekik kellemetlen perceket szerezni.

KUN IRÉN SZERELMES VERSE KUNFIHOZ.

Kun Irén, Kun Béla testvérhúga, imádta a költőket és írókat, minden vágya az volt, hogy egyszer megismerkedhessék Bródy Sándorral, Molnár Ferenccel, vagy Szép Ernővel. Folyton könyörgött a bátyjának, hogy rendezzen egy estélyt, amelyen csak költők és írók jelenjenek meg, azonban Béluska rossz fiú volt, nem tette meg ezt a szívességet Irénke húgának, akit különben a Margitszigeten „királykisasszonyának becézgettek az elvtársak.

Egyszer egy este kinn sétáltam a már akkor teljesen proletár Margitszigeten, midőn lelkendezve rohant hozzám egy fiatalember ismerősöm.

— Lovászy, jöjjön be a hallba, Kun Irén hivatja, szeretne magával megösmerkedni.

Bementem. Bemutatkoztam. Az első pillanatban azt hittem, hogy Kun Bélához

van szerencsém, aki tiszteletemre viccből szoknyát húzott magára, olyannyira hasonlított a hug a bátyjára.

Leültetett.

A szomszéd asztalnál népbiztosnék traccsoltak s éppen egy nyurga fiatalember jött hozzájuk, hogy hallották-e a legújabb ellenforradalmi viccet.

— Mi az? Mi az? — kiáltották az -asszonyok.

S a fiatalember elmesélte, hogy tegnap volt az állatkertben a főbizalmiválasztás. Az állatok összesereglettek és közfelkiáltással a páviánt választották meg főbizalminak.

— De miért éppen a páviánt? — kérdezték a népbiztosnék.

— Mert a páviánnak vörös az ülőkéje, hehehe — hahotázott a fiatalember s a népbiztosnék majd legurultak a nevetéstől.

Kun Irén is nevetett.

— Biztosan maguk humoristák gyártják ezeket az ellenforradalmi vicceket, — mondta nekem — mert maguk is ellenforradalmárok. Maga is burzsuj!

— Én burzsuj? — kérdeztem riadtan.

— Igen, burzsuj! Mert, amióta proletárdiktatúra van, maguk semmit nem dol-

goznak! A bátyám mondta ezt! De, inkább legyen valaki burzsuj, mint szociáldemokrata. Jaj a szociáldemokratáknak! Halál rájuk!

Kun Irén nagyon pattogott a szociáldemokraták ellen, mert ebben az időben sürgette az ántánt, hogy Kun Béla adja át a helyét a szociáldemokratáknak.

Aztán beszélgettünk mindenféléről.

— Mit szól Kunfihoz? — kérdezte Kun Irén. — Itt hagyott bennünket, kommunistákat!

— Pedig, hogy szerettem azt a Kunfit, — mondta tovább — olyan szép ember, olyan szónok nem volt több köztünk. Verset is írtam hozzá.

— Verset írt? — kérdeztem csodálkozva — hát ön verseket is ír?

— Igen, írok, de csak titokban. Nagyon sok verset írtam már életemben, most szerettem volna kiadni őket, de Béla lebeszélt, hogy ki ne adjam, mert blamálom őt is, meg az egész Tanácsköztársaságot. Akarja hallani a Kunfi Zsigmondhoz írt költeményemet?

— Őrülten kíváncsi vagyok rá — mondtam és Kun Irén behunyta a szemét, hogy minél hatásosabban mondhassa el.

Rezgő hangon, félig suttogva sóhajtotta el a költeményt. A verset, amelynek csak az elejére és a végére emlékszem egész tisztán, igyekszem egész terjedelmében úgy visszaadni, ahogyan tőle hallottam:

KUNFI ZSIGMONDHOZ.

Írta: Kun Irén.

Szónoki emelvényen láttalak meg téged,
Két szemed fekete tüze
Lángolva, cikkázva égett,
Hangod dörgött, mint a haragos ég,
Óh Kunfi!
Csak egyszer hallanálak beszélni még'

Forradalmi szavaid szivembe nyilalltak,
Mintha lettek volna szerelmi vallomások,
Úgy haragudtam, hogy minek hallják
[mások!
Szavad csillogott, mint a csillagos ég!
Óh Kunfi!
Csak egyszer hallanálak beszélni még!

Azóta olyan vagy, mintha enyém lennél
Sel is érkezik az idő talán,
Ha bekopogtatsz hozzám szobám
[ajtaján,

Öltözöm kedvedért bársonyba, bíborba.
Óh Kunfi!
Ha senki se látja, hullj előttem porba! . . .

— Ugye szép volt? — kérdezte Kun Irén.

Behunytam én is a szemem és nem szóltam semmit.

AZ ALKOHOL MINT OLYAN.

A proletárdiktatúra plakátjaitól hemzsegő utcasarkokon nap-nap után jelentek meg furcsánál-furcsább falragaszok az alkoholról, mint olyanról, amely gyilkol, öl és butit.

Június 26-ikán ragasztották ki többek közt a következő hirdetményt:

PROLETÁROK!

Vigyázzunk, hogy senki meg ne szegje az alkoholtilalmat! Az alkohol minden csöppje:

méreg!

Aki szeszesitalt iszik, az ellensége a

Tanácsköztársaságnak !

Ugylátszik, hogy a régi közmondásokban mégis csak van valami igazság, hogy aki vizet prédikál, az bort iszik, s ezt megerősíti lényegében az 1919 június 27-ikén írt következő naplójegyzetem:

tegnap este 9 órakor a Német-utca és Nepszinház-utca sarkán az utcán cirkáló vörös orok egy hullára bukkantak. A hulla hasonfeküdt és arca a flaszter felé (fordulva. A vörös őrök megtapogattak a holttestet s mert langyosnak talál-.ak, telefonáltak a mentőkért. Jött a mentőkocsi, az orvos megfordította a holttestet s felkiáltott:

— Nem hulla ez elvtársak, hanem holt reszeg!

— Tyfih, a «zakramentumát, — káromkodtak a vörös őrök — no megállj zért meglakolsz elvtárs, beviszünk a forradalmi törvényszékre!

Tudniillik a holtrészeg pont ez alatt az alkoholplakát alatt feküdt vörös bort gőzölögve amelynek utolsó passzusa azt mondja, hogy: „Aki szeszesitalt iszik, az ellensege a Tanácsköztársaságnak!“

— Reszkess büdös ellenforradalmár — harsogták a vörös őrök s belenyúltak

a holtrészeg belső zsebébe, hogy megállapítsák személyazonosságát.

A belső zsebből névjegykártya kerül elő. A vörös őrök arca nemzetiszint játszik. Hol elvörösödnek, hol elfehérednek, hol elzöl dűlnek, mert a holtrészeg ember névjegye a következőképen festett:

DONOSZLOVICS ANTAL
üzemi biztos
a Központi Forradalmi Katona- és Munkástanács intézőbizottságának tagja

SZAMUELY ANYJA MEGÁLMODTA. HOGY MI LESZ A FIÁBÓL.

Szamuely Tibor nyíregyházi fiú volt. Már kora gyermekkorában hetvenkedő, kötekedő teremtés. Az iskolapadból kirúgta, kiutálta a szomszédját. Jófejű kölyök volt, első tanuló, de magaviseleté tűrhetetlen. Ki is csapták Nyíregyházáról. Szülei Kállóba adták iskolába, de itt is megmondták, hogy ne jöjjön vissza a jövő tanévben. Nagynehezen Győrben le tudták tétetni vele a kereskedelmi érettségit.

Az édesanyja talán szerette őt, mint ahogy minden anya szereti a gyermekét, de nagyon félt tőle. Sokszor megborzadt, ha ránézett a gonosz tekintetű, viaszarcú, indulatos fiára.

Az öreg Szamuelyné egyszer megbetegedett, ágynak dőlt, a rokonság összejött s a beteg asszony érezve, hogy végórája közeledik, a hátramaradt családról beszélgetett, a férjéről, a fiukról.

— Tiborral nem tudom mi lesz, őt féltem a legjobban, — mondta az öreg Szamuelyné a halála előtt egy nappal, — nem tudom, mi lesz vele, borzasztó egy ember. Csak ne volna olyan rossz . . . Meglássátok, hogy Tiborból még országfelforgató lesz . . .

Nyíregyháziaktól, többektől hallottam, hogy Szamuely édesanyja pontosan ezt mondta a halála előtt:

— ... meglássátok, hogy Tiborból még *országfelforgató* lesz . . .

Amióta a világ fennáll, anya talán még sohasem álmodta meg ily pontosan a fia jövőjét.

KIVÉGZÉS AZ ORSZÁGHÁZ-TÉREN.

A kommunista-uralom leghatalmasabb népbolondításai közé tartoztak az időközönkénti, országház-téri nyilvános kivégzések.

A parlament balszárnyú épületében heteken keresztül terrorfiukból álló, tizenkét tagú külön kivégző osztag tanyázott, hogy végrehajtsa a forradalmi törvényszék halálos ítéleteit.

Délutánonként hat óra tájban a dunaparti korzóról az Országház-térre özönlött a nép, hogy kivégzést láthasson. Három-négyszer volt mindössze ilyen nyilvános kivégzés, de a nép, köztük túlnyomó részben hisztérikus hölgyek, heteken keresztül mindennap megjelent a téren. A Lenin-fiuk a parlament oldalkapujánál ültek egy lócán s úgy hét óra tájban, ha kivégzésre való anyagot még nem kaptak, odaszóltak a várakozókhoz:

— Ma nem lesz előadás!

Ők csak röviden előadásnak nevezték a kivégzést.

Sosem lehetett tudni,, hogy mikor lesz kivégzés, csak másnap lehetett olvasni a Vörös Újságból, hogy volt. Egyszer mégis előre bejelentette a „Vörös", hogy délután legyen mindenki az Országház-téren, mert halálraítéltek egy zsebtolvajt, aki a villamoson kilopta valakinek a zsebéből a pénztárcát huszonnyolc korona tartalommal.

Délután hat órakor ember-ember hátán tolongott a parlament előtt. Előhozták a zsebtolvajt. Felállították. Elébeállt a kivégző csoport. Egymásután két gyors sortűz ... A zsebtolvaj felbukik ... A nép hazaszéled.

„A proletártársadalom ilyen szigorúan torolja meg a legkisebb bűnt is . . .“ harsogta a Vörös Újság.

S a nép, a buta nép, elhitte.

Az elsötétített agyú néptömegnek eszébe sem jutott arra gondolni, hogy az alatt, mialatt az Országház-téren kivégeznek egy zsebtolvajt, a bankok páncélszekrényeiből a kommunista állam megbízottai rabolják az értéktárgyakat, a palotákat a szocializálási népbiztosság meg-

bízottai fosztogatják, a magánlakásokba betörnek és elviszik az ágyból a lepedőt, a szekrényből az inget a népbiztosok hozzátartozóinak kényelmére, s a Dunaparton agyonlőnek egy egyetemi tanárt, hogy belső zsebéből a kommunista állam megbízottai kirabolhassák keserves munkával megkeresett negyvenezer koronáját . . .

A NÉPBIZTOSOK JÓL ELLÁTTÁK A CSALÁDJUKAT.

Munkásnépgyüléseken jóval a kommunizmus előtt hetekig kedvenc témája volt a munkásszónokoknak az az eset, hogy egyik miniszterünk a sógorát kineveztette főispánnak.

— Hová fog sülyedni ez az ország — sopánkodott a népszónok — ha ilyen botrány megtörténhetik, hogy valaki, azért, mert miniszter, hivatalos hatalmával visszaélve, a panamát olyan szemérmetlen nyiltsággak űzi, hogy nem szégyelli a saját sógorát főispáni székbe ültetni.

Mikor ia proletárdiktatúra kitört, ugyanezek a népszónokok telebömbölték a munkásnegyedeket, hogy panama, protekció nincs többé! Most már a nép uralkodik, s a nép vezérei tudni fogják kötelességüket, hogy csak a tehetség érvényesüljön a protekció teljes kizárásával.

Aki legjobban bömbölt, aki a pesti házfalakat megreszkettető hangon üvöltött a pártatlanság mellett és a protekció ellen, az Szamuely Tibor volt.

Plakátokat ragasztott ki Budapest utcasarkaira, hogy jaj annak, aki valakit protezsálni merészel! Börtön és bitófa annak, aki· még lakásügyben is protezsálni mer valakit.

Ez a „tetőtől talpig önzetlen, bátor, férfias, egyenes, korrekt" Szamuely Tibor, mint a Vörös Újság írta egyik számában, őrülten vigyázott arra, hogy senki atyafiát be ne protezsálja valahová. Kínai császárnak egyik családtagját sem nevezte ki.

Zoltán nevű öccsét aznap, hogy népbiztos lett, kinevezte a négyszázezer példányban megjelenő Vörös Újság kiadóhivatali igazgatójának, s hogy e jeles kereskedősegéd tyúkszemet ne kapjon a lábára, néki egy nyitott és egy csukott automobilt ajándékozott és két darab soffört.

György nevű öccsét bedugta a parlament politikai nyomozóosztályába teljhatalmú osztályvezetőnek, Korvint, a föhóhért ellenőrizni, hogy jól teljesíti-e a kötelességét. Automobilt és magánfogatot kapott ajándékba a nyálas szájú hóhér-

csemete s ő volt az, aki az Otthonból a Lenin-fiúkkal kikergette az újságírókat.

László öccsét maga mellé vette Tibor, hogy vidéki kirándulásoknál segédkezzék neki. Ő is kapott egy autót, amelynek a különvonathoz csatolt egyik teherkocsi volt a garázsa. Ez a László öccs, ki két szeretőtartási joggal és a hozzávaló megfelelő költségekkel volt felruházva, Tibort elkísérte a vidéki akasztásokhoz, sőt több ízben Szamuely Tibornak adta ki magát, mert Tibor éppen akkor más vidéken akasztatott.

István nevű *tizenötéves* öccsét hosszúnadrágba bujtatta Tibor és elküldte Győrbe *politikai megbízottnak.* A politikai megbízott urfinak elegáns lakása, kétfogatú hintója és automobilja volt szintén.

Margit nővérét és gyermekeit a Margitszigetre küldte üdülni. Követelőző, házsártos nő volt ez a Margit. Dupla adag húsokért ordítozott a szocializált szigeti felsővendéglőben, s mialatt Budapest munkásnépének majd kiesett a szeme, ha verébpecsenyét látott repülni a háztetőre, ő borjufrikandókat habzsolt mohón és rárikácsolt a vendéglői alkalmazott elvtársakra, hogy:

— Még egy adagot! Ha másként nem jut, vegyék el akárkinek az asztaláról, de nekem hozzanak még egy adag húst!

Szamuely Tibor a szüleiről, az öreg Szamuelyről és mostohaanyjáról, csak szerényen gondoskodott. Elrekvirálta részükre Horváth Ákos óriási fényűzéssel berendezett villáját. A burzsujoknak nem engedte meg, hogy három szobás lakásban lakhassanak egyedül, de a szüleinek tizenöt szobát fenntartani jogos dolognak tartotta.

Most térjünk át Kun Bélára. Kun Béla, a híres álszenteskedő, azt prédikálta, hogy a proletárállamban még az öregeknek is dolgozni kell, ha kenyérhez akarnak jutni, s csak a rokkantaknak és betegeknek van joguk ingyen élni. Ezért elhatározta, hogy hetvenesztendős apját, az öreg Kunt, megválasztatja jegyzőnek. Kun Béla ki is ment Pest közelébe, az egyik faluba, nagy vörös testőrséget vitt magával, meg egy csomó agitátort és így sikerült az öreg Kunt a falu jegyzőjévé megválasztatnia. Az öreg Kun kastélyt, automobilt, baromfiudvart, nyolc hízott disznót és tehenészetet kapott. Ebből a tehenészetből kapták aztán a népbiztosok feleségei naponta li-

ter számra a finom, fölös tejet, amelyből reggelire és uzsonnára habos kávét habzsolhattak. (A proletárcsecsemők százai pedig éhenpusztultak, mert sokszor egy hétig nem érkezett tej a fővárosba.)

Az öreg Kun naponta bejárt autón a falujából Pestre s a margitszigeti szálló halijában álléres alsósra jött össze délutánonként az öreg Szamuelyvel.

Somló népbiztos elvtárs, a lakáshivatal elnöke, a proletárdiktatúra kikiáltása után otthagyta egyszobás, dohos udvari lakását, otthagyta benne a feleségét és három gyermekét, ő maga pedig egy istenien berendezett négyszobás lakosztályt foglalt le magának, s ideköltözött egy tizennyolc éves fiatal nővel. Somló a barátnőjét kineveztette a Butorelosztó Hivatal vezetőjének. Egyszer a Somló barátnője dicsekedve mesélte a szigeten:

— Képzeljétek, milyen jó szivem van! Ma megjelent nálam egy szegény asszony. Ránézek, hát látom, hogy a Somlónak az otthagyott felesége az illető, Somióné sírva könyörgött nekem, hogy ócskák és rohadtak a bútordarabjai, adjak neki egy tisztességes szobaberendezést. Képzeljétek, milyen jó szívem van, kiutaltam a

nyomorult asszonynak egy szobára való vadonatúj berendezést!

A népbiztosok és politikai megbízottak hozzátartozói fürödtek tejben-vajban.

De, hogy elfogultsággal ne vádolhasson senki, ide kell jegyeznem, hogy a hírhedt Pogány József családja nem fogadott el semmiféle protekciót és ajándékot. Mikor Pogány Jóska népbiztos lett, Pogány édesapja, aki a rákoskeresztúri zsidó temető alkalmazottja, szakított a fiával, megvágta a ruháit és a gyász jeléül az egész család ült otthon úgy, mint amikor meghal egy hozzátartozó. (Erre a gyászülésre van egy speciális zsidó kifejezés, kár, hogy nem tudok zsidóul, mert úgy hatásosabb lett volna e fejezet vége.)

NÉHÁNY BEFEJEZŐ SZÓ.

Szándékosan kerültem e könyvben minden olyan részletet, amely a kommunisták által elkövetett borzalmakra és kegyetlenkedésekre vonatkozik, s tisztán jellemrajzokra szorítkoztam, hogy le lehessen vonni a tanulságot, mely szerint a borzalmak és kegyetlenségek nélkül sem állhatott volna fenn tovább a kommunizmus.

A nép boldogítása sosem következhetik be magának a népnek akarata szerint. Jól mondta Tisza egyszer, hogy a népnek nem szabad hatalmat adni, mert vagy nem tud a hatalommal élni, vagy visszaél a hatalmával.

Ha nép boldogulni akar, bízza magát megfelelő vezérekre.

Azok a vezérek, akik a kommunizmus alatt a megváltást hirdették, nem voltak vezérek, hanem önző figurák, akik előbb

és mindenekelőtt a saját boldogulásukat keresték.

A népnek sosem fog kelleni kommunizmus. Munkaalkalom, megélhetési lehetőség, s országa és hazája viszonyaihoz mért szociális jólét, ez kell a népnek.

Hogy e jólétet ki adja néki, szocialista, demokrata, kereszténységszocialista, köztársaság, vagy király, az teljesen mellékes. A nép élni akar.

A nép keressen magának megváltókat, ha célját hamarább akarja elérni, ha boldogulása sürgős, de jól vigyázzon rá,, hogy megváltói Krisztusok legyenek, s ne, mint az elmúlt sötét rendszer mutatta — haramiák és szélhámosok!